

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
e-ISSN: 2458-9624

Cilt: 11 Sayı: 1 Sayfa Aralığı: 49-63 e-ISSN: 2458-9624 DOI: 10.51725/etad. 1485740

RESEARCH

Open Access

ARAŞTIRMA

Açık Erişim

Görsel Sanatlar Eğitimi Kitaplarında Çocuk Resmi Teması Children's Drawing Theme in Visual Arts Education Books

Aysel Derya Tanay Öztürk, Meltem Katıranıcı

ÖZ

Sanat eğitiminde, çocuğun iç dünyasına saygı gösterilerek onun ifade gücünü artırmak önemlidir. Öğretmenler ve kitaplar bu süreçte rehberlik eder. "Çocuk resmi" temasının ders kitaplarında yer alması, eğitim ve öğretim süreçlerinin verimliliği açısından kritiktir. Son yıllarda artan eğitim kitabı yazma eğilimi, kitapların kalitesini de tartışmaya açmıştır. Özellikle öğretmen yetiştiren fakülte lerde, dersler için birçok kitap hazırlanmıştır. Görsel sanat eğitimi kitaplarında çocuk resmi temasının nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile incelenmesi, araştırmanın amacıdır. Araştırma kapsamındaki kitaplar üzerinden MAXQDA Analytics Pro 2020 Nitel Veri Analiz Programı ile başlatılan analiz süreci, MAXQDA Analytics Pro 2024 Nitel Veri Analiz Programı ile tamamlanmıştır. Bu çalışmanın; sanat eğitimi kitaplarının analizi noktasında, literatür azlığı ve alandaki çalışmalara ilk adım olması yönüyle, yapılacak yeni ve benzer çalışmalara örnek oluşu ile bir esin kaynağı olması düşünülmektedir.

Yazar Bilgileri

Aysel Derya Tanay Öztürk

Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi,
Ankara, Türkiye
aycelderyatanay@gazi.edu.tr

Meltem Katıranıcı

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram
Veli Üniversitesi, Ankara,
Türkiye
meltem.katiranci@hbv.edu.tr

ABSTRACT

In art education, it is important to increase the child's power of expression by respecting his inner world. Teachers and books guide this process. Including the theme of "child drawing" in textbooks is critical for the efficiency of education and training processes. The increasing tendency to write educational books in recent years has brought the quality of the books into question. Many books have been prepared for courses, especially in teacher training faculties. The aim of the research is to examine the theme of children's drawings in visual art education books using the content analysis method, one of the qualitative research methods. The analysis process, which was started with the MAXQDA Analytics Pro 2020 Qualitative Data Analysis Program through the books within the scope of the research, was completed with the MAXQDA Analytics Pro 2024 Qualitative Data Analysis Program. This study is thought to be a source of inspiration in terms of the analysis of art education books, due to the scarcity of literature and the fact that it is the first step towards studies in the field, and as an example for new and similar studies to be conducted.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Kitap
Sanat eğitimi
Çocuk resimleri

Keywords

Book
Art Education
Children's drawings

Makale Geçmişi

Geliş: 17/05/2024
Kabul: 28/05/2024

Atf için: Tanay Öztürk, A.D. ve Katıranıcı, M. (2024). Görsel sanat eğitimi kitaplarında çocuk resmi teması. *JRES*, 11(1), 49-63. <https://doi.org/10.51725/etad. 1485740>

Etik Bildirim: Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu, 16.04.2024, 07.

Giriş

Sanat eğitimi, yaratıcılığın ve iraksak düşünmenin vurgulandığı, her öğrencinin kişisel gelişimini ve eğilimlerini ön planda tutan güvenilir bir ortamdır. Temel amacı, öğrencileri görmeye, araştırmaya, sormaya, denemeye ve sonuçlandırmaya teşvik etmektir. Bu eğitim, her eğitim kademesinde kesintisiz bir şekilde devam etmelidir.

Sanat eğitimi derslerinde başarılı olmanın temel faktörlerinden biri, yönlendirdiğimiz ve bilgilendirdiğimiz bireylerin gelişimini, sanatsal yeteneklerini ve güçlerini anlamaktır. Bu bağlamda, çocuk resimleri üzerine yapılan araştırmalarda çocukların resimlerindeki özellikleri ve yaşlarına göre gösterdikleri çizgisel gelişim basamaklarının incelendiğini görmekteyiz (Buyurgan, 2007).

Araştırmalarda “çocuk resmi” konusu ele alınırken, bu konunun çocukların sanatsal yeteneklerinin gelişimini anlamak ve onları yönlendirmek için oldukça önemli bir araç olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü çocuklar, resim yapma sürecinde duygularını ifade etme, hayal gücünü kullanma ve düşüncelerini görsel olarak ifade etme becerilerini geliştirirler. Bu süreçte çocukların resimlerinde gözlemlenen özellikler ve çizgisel gelişim basamakları da önemli ipuçları sağlar. Sanat eğitimi derslerinde bu özellikleri göz önünde bulundurarak ve çocukların gelişimini destekleyerek onları yönlendirmek mümkündür. Çocuğa rehber olacak eğitimciler için çocuğun sanatsal gelişim basamakları hakkında bilgi sahibi olmak, onları daha iyi anlamaları noktasında önemlidir. Eğitimciler ve öğrencilere bu bağlamda kaynaklık edecek en temel araç kitaplardır.

Kitaplar, bilgiye ulaşmada temel araçlardan biridir ve eğitimde kitapların önemi, literatürde sıkça vurgulanan bir konudur. Özellikle ders kitapları, eğitim programlarının bel kemiğini oluşturur. Bu kitaplar, öğrenme ve öğretme süreçlerini planlamada kritik bir rol oynarlar, öğrencilerin ne öğreneceğini ve öğretmenlerin nasıl öğreteceğini belirleyerek onları yönlendirir.

“Çocuk resmi” teması genellikle eğitim, psikoloji veya sanat alanlarından yazarlar tarafından kaleme alınmaktadır. Bu araştırmada sanat eğitimi kitaplarında yer alan “çocuk resmi” temasına odaklanılmıştır.

Görsel sanat eğitimi kitaplarında çocuk resmi temasının nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile incelenmesi, araştırmanın amacıdır.

Çocuk Resmi

Çocuğun kendisini ifade edebildiği yollardan bir tanesi de resimdir. Yaşam deneyimlerinde ve sözcük dağarcıklarındaki sınırlılık nedeniyle çocuklar kendilerini anlatmakta güçlük çekerler. Bu noktada çocuk resmi iletişim niteliğiyle çocuğu yakından tanımamıza, anlamamıza olanak sağlamaktadır. Resimleri aracılığıyla çocuklar uzmanlara kendileri hakkında anlamlı bilgiler sunarlar. Sözcükler nasıl düşüncenin ifade edici aracı olan seslerin sembole dönüşmüş hâli ise çizimler de düşünce ve duyguların semboller aracılığıyla ortaya konmasına aracılık etmektedir (Köseoğlu, 2023).

Çocuğun iç dünyasını anlamak ve içsel çatışmalarını ortaya çıkarmak, çok yönlü gelişimlerine önemli katkılar sağlar sağlayabilir. Çocukların resimleri de, çocukların iç dünyalarının anlaşılması, gelişimlerinin takibi ve ruh sağlığı açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bilindiği gibi çocuklar, sanat aracılığıyla kendilerini ifade ederken iç dünyalarını yansıtabilmekte ve duygusal deneyimlerini sanatsal bir yolla ifade edebilmekteler. Bu süreç, çocukların duygusal zekâlarını geliştirmelerine ve kendi kendilerini daha iyi anlamalarına da yardımcı olmaktadır.

Çocuklar, duyuadan algıya, algıdan kavrama, somuttan soyuta ve genelden özele doğru ilerlerken, çevrelerinden aldıkları materyalleri ussal olarak işleyerek çeşitli anlatım biçimleriyle dışa vururlar. Çizgi çocuğun, algısal, ussal ve resimsel materyallerinin birleşimini temsil etmekte ve yaşla birlikte sürekli olarak değişen ve gelişen bir özellik göstermektedir (Kırışoğlu, 2005, s.56-76).

Çocukların kendi çizgisel gelişimlerinin farkında olmaları sanat yoluyla kendi yeteneklerini değerlendirme fırsatı bulmaları için de yol göstericidir. Sanat, çocukların yaratıcılığını ve hayal güçlerini geliştirirken aynı zamanda kendilerini keşfetmelerine ve güçlü yönlerini ortaya çıkarmalarına olanak tanır. Bu sayede çocuklar, kendilerine olan güvenlerini artırır ve özsaygılarını geliştirirler. Ayrıca, sanat aktiviteleri çocukların problem çözme becerilerini ve eleştirel düşünme yeteneklerini de destekler, bu da onların bilişsel gelişimlerine katkı sağlar.

Sonuç olarak, çocukların sanatsal aktivitelerle iç dünyalarını ifade etmeleri ve değerlendirmeleri, gelişimleri ve ruh sağlıkları açısından önemlidir. Bu süreç onların duygusal, bilişsel ve sosyal yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olurken aynı zamanda kendilerini daha iyi tanımalarını sağlamaktadır.

Çocukların sanatsal gelişimi, birçok açıdan onlar için hayati öneme sahip olduğu gibi onlara rehberlik edecek öğretmenler için de büyük bir önem taşımaktadır. Öğrencinin başarılı bir öğrenme deneyimi yaşamasına yardımcı olmak adına öğretmenin ilk rehberliği, öğrenciyle beraber öğrencinin hedeflerini belirlemek ve bu hedeflere nasıl ulaşacaklarını planlamaktır. Bu süreçte öğretmenin öğrenciyi teşvik etme, destekleme, motivasyonunu artırma, onların iç dünyalarını anlamaya ve iletişim kurmaya yardımcı olmak gibi misyonları olduğu bilinmektedir. Ayrıca çocukların sanatsal eserlerini değerlendirerek, olumlu geri bildirimler vererek ve gelişim alanlarına yönlendirme yaparak öz değerlendirme becerilerini de destekleyebilirler.

Sanat eğitiminde, çocuğun gelişim sürecini dikkate almak ve onun dünyayı nasıl algıladığını anlamak önemlidir. Bu doğrultuda, çocuğun doğal gelişimini desteklemek ve onun ifade biçimlerini cesaretlendirmek gerekmektedir. Sanat öğretiminde, çocuğun iç dünyasına saygı gösterilerek, dış gerçeklikle çatışmadan onun ifade gücünü artırmak ve cesaretlendirerek ileriye doğru yönlendirmek gerekmektedir (Katıranrı, 2020). Bu noktada öğretmen öğrencilere rehberlik ederken ders kitapları da hem öğretmenlere hem de öğrencilere rehberlik etmektedir. Tüm bu sebeplerle çocuk resmi temasının ders kitaplarında yer alması eğitim ve öğretim süreçlerinin en verimli şekilde yürütülmesi açısından önemlidir.

Kitaplarda Çocuk Resmi

Devletlerin eğitiminin planlanması ve yürütülmesinde sorumlu olan kişi ve kurumlar, ilk olarak amaçları yani istendik davranışları belirlerler. Eğitimde tüm faaliyetler bu amaç çerçevesinde şekillenir. Örgün ve yaygın eğitim kurumları, bu amaçları eğitim ve öğretim programları ile uygulamaya koyarlar. Öngörülen hedeflerin gerçekleştirilmesi, programın tüm öğelerinin öğrenme ve öğretme ortamına yansıtılmasına bağlıdır. Ders programlarının temel girdilerinden birisi de ders kitaplarıdır. Ders kitapları, öğretim programı ile öğrenci arasındaki bağı kuran önemli bir iletişim aracıdır. Öğrenme öğretme sürecinde, öğretmene derse ilişkin bilgi ve becerileri belli bir sıra ve bütünlük içinde sunarak onun gücünü daha iyi kullanmasına imkân veren; öğrencinin ise öğretmenin öğrettiklerini istediği zaman, yer ve hızda kullanmasını sağlayan temel öğretim materyalidir (Aycan, Kaynar, Türkoğuz ve Arı, 2001).

Ders kitabı, ana okuldan üniversiteye kadar tüm örgün ve yaygın öğretim kurumlarında kullanılmak üzere hazırlanmış, ilgili derse ait bilgi ve becerileri bir bütünlük içerisinde öğretmen ve öğrencilerin hizmetine sunan, öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci ve öğretmene öğrenme ortamı sağlayan, hazırlayıcı, kolaylaştırıcı ve yönlendirici özelliklere sahip basılı ve görsel öğretim materyalidir. Bu tanımlardan hareketle ders kitabının öğrencileri derse hazırlayan, öğrenme öğretme sürecinde konu ile ilgili bilgileri bütünlük içinde vererek onların öğrenmelerini kolaylaştıran, ders sonrası ise alıştırmaya, problem ve etkinliklerle öğrencilerin kendi kendilerini sınamasına imkân sağlayan en önemli öğretim araçlarından biri olduğu söylenebilir. Ders kitapları, öğretmenin fiziksel olarak bulunmadığı durumlarda dahi öğrencileri eğitime hazırlayan, onları yönlendiren ve ders materyallerini sunan önemli araçlardır. Öğretmenler için ise, öğretim sürecinde hangi konuların ne şekilde öğretilmesine dair kılavuzluk eder. Ayrıca, ödevler, projeler, etkinlikler gibi materyallerle ders hedeflerini ölçme ve değerlendirme imkanı sağlarlar. Dolayısıyla, ders kitapları, eğitimdeki temel öğretim materyallerinden biri olarak öğretmenlerin çalışmalarını destekler ve yönlendirir.

Ders kitaplarının işlevleri (Mikk, 2000, s. 17-21):

- Öğrencilerin motive olmalarını sağlamak, onların ilgi ve merakını uyandırarak öğrencilerin sıkılmadan öğrenmelerini sağlamak.
- Bilgiyi yansıtmak. Kitabın içeriği, konunun öğrenilmesi için seçilmiş en ideal bilgilerden oluşur.
- Bilgiler sistematik olarak sunulur. Kitaplar, sistematik bilgilerden oluşur ve öğrenmeye yardım eden diğer kaynakları koordine eder.
- Rehberlik yapma. Öğrenmek için gerekli tüm bilgilerin bir kitapta olması mümkün değildir. Bu durumda öğrenme için gerekli ilave kaynak, kitap veya etkinlik önerileri sunulması önemlidir.
- Öğretme ve öğrenme stratejileri sunmak. Farklı öğrenme ihtiyaçları olan öğrencilerin öğrenmesine rehberlik etmek.
- Rehberlik etmek. Öğrencilerin öğrenme aktivitelerine rehberlik eder.
- Öz değerlendirme. İyi kitaplar, yüksek düzeyde bilginin öğrenilmesini destekleyecek öz değerlendirme soru ve etkinliklerine sahiptir.
- Öğrenmenin farklılaştırılması. Öğrencilerin ilgileri birbirinden çok farklı olduğu için kitaplar da buna uygun olmalıdır.
- Değerler eğitimi. İyi kitaplar öğrenilen konulara ilişkin öğrencilerde değer duygusu gelişmesine katkı sağlar.

Ülkemizde Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılma sürecinde 2001-2002 öğretim yılından itibaren "Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme" dersi verilmeye başlanmıştır. Bu süreçte başlangıçta alan kaynaklarının yetersizliği nedeniyle belirsizlik ve durgunluk yaşanmıştır. Bu durum, akademisyenleri teorik ve uygulama olmak üzere iki bölümden oluşan kaynaklar oluşturma ve uygulama yöntemleri geliştirme çabası içine itmeye sevk etmiştir (Ceyhan ve Yiğit, 2003). Bu değişiklikler, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarında yeni derslerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve bu yeni dersler için kaynak kitap hazırlama ve destekleyici yayın yapma gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerin temelinde, eğitim bilimi alanındaki yeniliklerin ve çağdaş düşüncelerin yansımaları yer

almaktadır. Bu süreç, eğitim bilimi alanında çalışan bazı bilim insanlarının yayın yapma eğilimlerine yeni bir ivme kazandırmış ve çeşitli yayınların ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Son yıllarda eğitim alanında kitap yazma ve yayınlama eğilimi artmıştır, ancak bu artış sadece kitap sayısını değil, aynı zamanda kitapların kalitesini de tartışmalara konu olmuştur. Özellikle öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerindeki öğrencilere yönelik bu artış, meslek ve alan bilgisi dersleri için birçok kitabın hazırlanmasını gündeme getirmiştir (Kılıç ve Seven, 2008). Bu bağlamda, Görsel Sanat Eğitimi ders kitaplarının incelenerek bu çalışmanın yayınlanması, bu artan talebe cevap verme amacıyla görsel sanat eğitimi alanında anlamlı bir adım olmuştur. Araştırma konusu belirlenme sürecinde literatür taraması yapılırken sanat eğitimi alanında yazılan ders kitabı niteliği taşıyan kitaplar üzerine nitel bir analiz yapılmadığı görülmüştür. Bu boşluğu doldurması ve alanda yazılacak yeni kitaplara yol gösterici olması yönünden faydalı bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada görsel sanat eğitimi kitaplarında “çocuk resmi” temasına odaklanılmış ve bu kitaplarda “çocuk resimlerinin analizi”, “çocukların duygularını ve düşüncelerini ifade etme biçimleri olarak çocuk resmi”, “gelişimlerini izleme ve çocukların zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine yönelik değerlendirmeler yapma noktasında çocuk resminin önemi” gibi yer verilen konuların analizi yapılmıştır.

Ders kitaplarında hangi konulara yer verileceği öğretim programlarına uygun olarak belirlenmelidir. Çocuk resmi teması, Resim-iş Öğretmenliği lisans programlarında “Çocukta Sanatsal Gelişim” adı altında ders olarak verilmektedir ve program içinde ders içeriği şu şekilde ifade edilmektedir: “Sanatta yaratıcılık; çocuk resimlerinin özellikleri; görsel algılama tipleri ve çocuğun karalama döneminden yetişkinlik dönemine kadar sanatta, estetik gelişim basamakları; özgün çocuk resimlerinden örneklerle dersin içeriğine uygun proje çalışmaları; farklı yaş gruplarına ait çocuk resimleri incelenerek gelişim basamakları örneklendirilmesi”(YÖK, Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı Ders İçerikleri, 2019).

“Çocuk resmi” temasına; araştırma kapsamında incelenen kitaplarda; “Görsel Sanatlar Eğitiminde Değişim ve Gelişim” ana başlığı altında “Çizim ve Çocuğun Sanatsal Gelişimi” alt başlığıyla, “Çocuk Resmi, Çocuk Sanatı Çocuğun Sanatsal Gelişimi” ana başlığının altında “Çocuk Resimlerine Ruhbilimsel ve Gelişimsel Boyutta Yaklaşımlar, Çocuk Resmine Sanatsal ve Estetik Yönden Yaklaşımlar, Çocuk Resmi Kuramlarına Eleştirel Bakış” alt başlıklarıyla ve “Çocukluktan Gençliğe Çizimde Gelişim Evreleri” ana başlığı altında “Çocuk resimlerini Sistemleştirme, Gelişim Evrelerin de Toplu Bakış, Duraksama Değil, Gelişiminin Bir Başka Boyutu” alt başlıklarıyla, “Görsel Sanatlar Eğitimi” ana başlığı altında “Çocuğun Resimsel Gelişimine Yön Veren Temel Kuramlar” alt başlığıyla yer verilmiştir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinin yapılması için gerekli veriler, belirli kriterler çerçevesinde seçilmiş kitaplardan sağlanmıştır.

İçerik analizi, metinleri sistematik bir biçimde inceleyerek konuları, temaları, kavramları, duyguları veya olayları belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizinin temel amacı, metinlerin içerikleri incelenerek çeşitli çıkarımların yapılabilmesidir (Gökçe, 1995). Nitel içerik analizi, farklı disiplinlerde kullanılan ve araştırma konusuna bağlı

literatürden türetilen kodlama verisi ile kategoriler oluşturabilen esnek özelliğe sahiptir (Kuckartz, 2019, s.14) ve metinlerdeki ifadelerin, kelimelerin veya kavramların incelenmesini sağlayarak belirlenen fenomen veya konu hakkında bilgi edinmeyi amaçlamaktadır (Gül ve Nizam, 2021).

Çalışma Grubu / Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu AKTS (Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi) bilgi paketlerinde yer alan Görsel Sanat Eğitimi Kitapları oluşturmaktadır. Ders Bilgi Paketleri, üniversitedeki programlara ait derslerin akademik program yeterliklerini ve hedeflerini, ders planlarını, dersler ve program yeterlikleri arasındaki ilişkileri, öğrenme kazanımlarını, değerlendirme ölçütlerini, öğretim elemanlarının paylaştığı belgeleri ve eğitim süreçlerini içeren dokümanlardır (YÖK, Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu, 2023).

Araştırma kapsamına giren kitaplar uzmanlar tarafından onaylanan sınırlılıklar çerçevesinde tercih edilmiştir. Bu sınırlılıklar:

- Bu araştırma, eğitim fakültesi resim bölümü öğrencilerine yönelik Sanat Eğitimi alanında yazılmış ve basımı yapılmış kitaplar ile sınırlıdır.
- Araştırma için seçilen kitaplar, ülkemizde yayınevleri tarafından basılan sanat alanlı kitaplar ile sınırlandırılmıştır (Sempozyum, kongre, katalog ve dergi gibi yayınlar araştırma kapsamı dışındadır).
- Ulaşılabilen ders izlenceleriyle sınırlıdır (AKTS (Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi) bilgi paketlerinde ders kaynağı olarak gösterilen Görsel Sanat Eğitimi Kitapları).
- Araştırma için seçilen her kitabın yazarı, doktorasını tamamlamış öğretim elemanı olmalıdır.
- Tamamen etkinliklerden oluşan kitaplar araştırma dışıdır.
- Derleme kitaplar çalışma dışında bırakılmıştır.
- Tezlerden üretilen yayınlar çalışma dışı bırakılmıştır.
- Kitaplar 2010-2021 yılları arasındaki son basımları ile sınırlıdır.
- Her kitap birden fazla öğretim basamağını ele almış olmalıdır.

Etik Bildirim

Bu çalışma 2024 yılında tamamlanması planlanan doktora tezinden üretilmiş olup Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'nun 16.04.2024 tarih ve 07 sayılı onayı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada öncelikle belirlenen sınırlılıklar çerçevesinde 58 kitaba ulaşılabilmış ve manuel olarak içindekiler sayfalarında yer verilen başlıklar çerçevesinde inceleme yapılmıştır. Seçilen kitaplar, tematik karşılaştırma analizi sonucunda benzer temalara ve konulara sahip olduğu için özellikle tercih edilmiştir. İçerik ve tematik olarak birbirlerine yakın bulunan bu kitaplar, süreç içerisinde eklenmesi önerilen sınırlılıklarla beraber tekrar incelenmiştir. Üç görsel sanat eğitimi kitabının araştırma kapsamına girdiği belirlenerek analiz süreci başlatılmıştır.

Veri Analizi

Araştırma kapsamına giren kitaplar üzerinden MAXQDA Analytics Pro 2020 Nitel Veri Analiz Programı ile başlatılan analiz süreci, MAXQDA Analytics Pro 2024 Nitel Veri Analiz Programı ile tamamlanmıştır.

Doküman incelemesi ile yazılı metinler incelenerek "çocuk resmi" temasına odaklanılmıştır. Çalışmanın yazılı metinlerini oluşturan üç kitabın tamamının metni MAXQDA Analytics Pro 2020 Nitel Veri Analiz Programı ile üç aşamada çözümlenmiştir. Bunlar; tema, kategori, kod şeklindedir (Miles vd. 2014). Çalışmanın amacına yönelik çözümlenen metinler sonucu belirlenen 466 kod, analiz tabloları çıkarılma sürecinde kodların birleştirilmesiyle 116 kod olarak son hâlini almıştır. Bu kodların ana kod ve alt kod sistemi oluşturularak, ana kodlardan biri olan çocuk resmi temasına odaklanılmıştır. Analiz sürecinde, Kod Haritası, Kod Matris Tarayıcısı analiz fonksiyonları kullanılarak derinlemesine inceleme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, kodlar arasındaki ilişkilerin yoğunluğunu ve kodların kullanım sıklığını belirlemek adına Kod Haritası ve Kod İlişkileri Tarayıcısı fonksiyonu kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacına yönelik yapılan incelemelerden elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırma kapsamındaki üç kitabın ve yazarlarının gizliliğini korumak adına kitaplar K1-K2 ve K3 şeklinde isimlendirilmiştir.

"Çocuk resmi" temasına; araştırma kapsamında incelenen kitaplardan K-1'de "Görsel Sanatlar Eğitiminde Değişim ve Gelişim" ana başlığı altında "Çizim ve Çocuğun Sanatsal Gelişimi" alt başlığıyla, K-2'de "Çocuk Resmi, Çocuk Sanatı Çocuğun Sanatsal Gelişimi" ana başlığının altında "Çocuk Resimlerine Ruhbilimsel ve Gelişimsel Boyutta Yaklaşımlar, Çocuk Resmine Sanatsal ve Estetik Yönden Yaklaşımlar, Çocuk Resmi Kuramlarına Eleştirel Bakış" alt başlıklarıyla ve "Çocukluktan Gençliğe Çizimde Gelişim Evreleri" ana başlığı altında "Çocuk resimlerini Sistemleştirme, Gelişim Evrelerinde Toplu Bakış, Duraksama Değil, Gelişiminin Bir Başka Boyutu" alt başlıklarıyla, K-3'te "Görsel Sanatlar Eğitimi" ana başlığı altında "Çocuğun Resimsel Gelişimine Yön Veren Temel Kuramlar" alt başlığıyla yer verilmiştir.

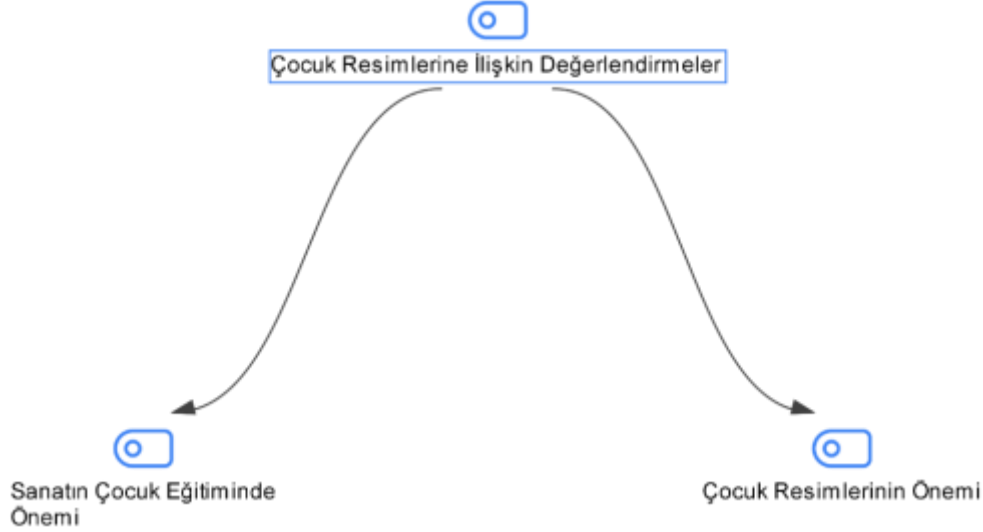
Şekil 1. Temalar Gösterimi

Şekil 1’de görüldüğü gibi kitaplar 10 temadan oluşmaktadır. Bu 10 tema içinde “Çocuk Resmi” temasına “Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler” koduyla değinilmiştir.

Tablo 1. Temaların Kod Matris Tarayıcısı

Kod Sistemi	K1	K2	K3	TOPLAM
> Sanat Kavramına İlişkin Değerlendirmeler	43		24	67
> Sanat Eğitiminin Tarihsel Sürecine İlişkin Değerlendirmeler	80	26	50	156
> Sanat/Görsel Sanat Eğitiminin Gerekliğine İlişkin Değerlendirmeler	56	40	72	168
> Sanatta Eğitim Süreçlerine İlişkin Yaklaşımlar	5	28	15	48
> Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler	2	25	8	35
> Sanatın Öğrenime ve Eğitime Yönelik Değerlendirmeler	61	101	90	252
> Sanat Öğretiminde Yaratıcılık Kavramına İlişkin Değerlendirmeler	17	24	1	42
> Kopya Yönteminin Sanat Öğretimindeki Yerine İlişkin Değerlendirmeler		22		22
> Engelli Bireylerin Eğitiminde Görsel Sanatlara İlişkin Değerlendirmeler			37	37
> Sanat Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	33	56	10	99
Σ TOPLAM	297	322	307	926

Tablo 1’de kitaplarda hangi temalara daha fazla yer verildiği incelenerek “Çocuk Resmine İlişkin Değerlendirmeler” temasına odaklanılmıştır. Bu temaya kitapların tamamında yer verildiği görülmektedir. En fazla K2’de yoğunlaşmıştır.

Şekil 2. Çocuk resimlerine ilişkin değerlendirmeler temasının hiyerarşik alt kodları

“Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler” teması altında Şekil 2’de görüldüğü üzere 2 kod oluşturulmuştur. Bunlar; “Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi”, “Çocuk Resimlerinin Önemi” dir.

Tablo 2. “Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler” temasına ilişkin alt kodları istatistiği

Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler

	Bölümler	Yüzde
Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi	29	82,86
Çocuk Resimlerinin Önemi	6	17,14
TOPLAM	35	100,00

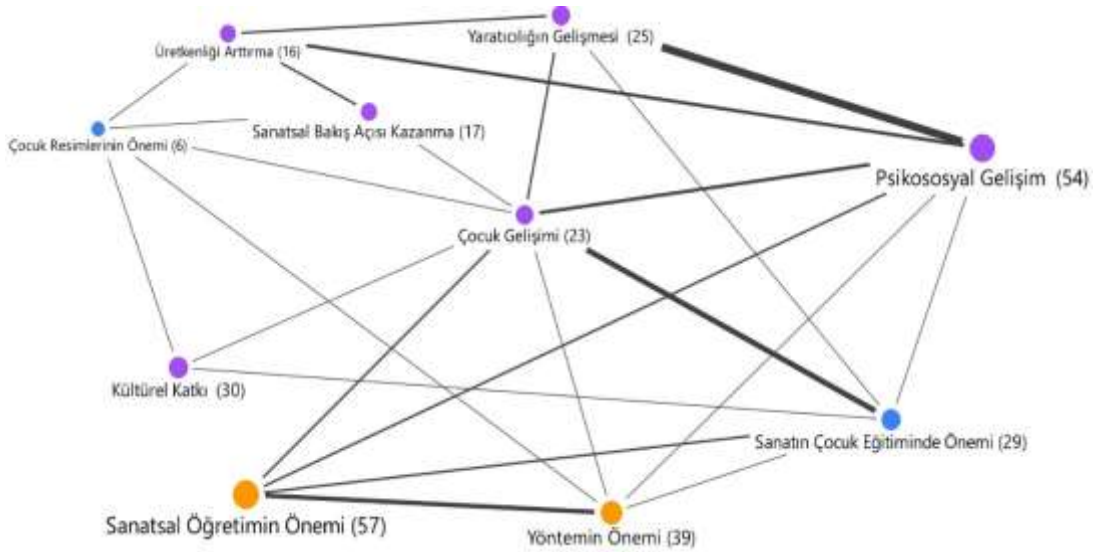
Tablo 2’de “Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler” teması altında oluşturulan alt kodların istatistiği yer almaktadır. “Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler” teması altında yer alan iki koddan daha yoğun olanı “Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi” kodu olmuştur. “Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi” koduna ilişkin kitaplarda yer alan ifadeler şu şekildedir :

Çocuk merkezli görsel sanatlar eğitimi kuramları ilk yıllarda standart uygulama haline geldiğinden buyana gelişen bir düşünce, sanat yapmada olduğu kadar sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetikte tüm düzeylerdeki çocuklar için onların gelişimine uygun deneyimlerin var olduğu yolunda olmuştur. Halbuki sanat üretiminin (sadece uygulamanın) çocuklar için en doğru sanat öğrenme deneyimi olduğunu düşündükleri için, Lowenfel, D’Amiko ve bu görüşü savunan diğer sanat eğitimcileri hayallerine böyle bir olasılığı getiremediler. Küçük çocukların yetişkin düzeyinde sanatla ilgili düşünmesi ve konuşması beklenemezken, onlar estetikçilerin “sanat nedir” sorusuna, beklenenden ve alışılmıştan daha fazlasıyla karşılık vermeyi öğrenebilirler. “Niçin” sorusuna

cevaplar vermeye çabalama, en az sanatla ilgili olarak çocuğun samimiyetinin bir parçası olduğu kadar, aynı zamanda at nasıl çiziliri öğrenmedir de. Eğer öğrencilere ilköğretim ikinci kademe düzeyi yıllarında, görsel-uzaysal zekalarıyla olduğu kadar, dil zekaları yoluyla da sanatla ilgili, soyut düşünme yeteneklerinin gelişiminin başladığı zamanda olgunlaşmış fikirler geliştirmede yardımcı olunmaz ise, bunların yüzde yetmiş beşi sanatı, en çok sevdikleri nevresim kılıfı ya da yorgan, oyuncak ayıcıkya da köpek ve diğer çocukluk hatıralarıyla birlikte hayatlarının geride kalan kısmının arkasına koyacaklar, sanatla bir daha sadece nostaljik olarak ilgileneceklerdir (K1).

“Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler” teması altında yer alan diğer kod “Çocuk Resimlerinin Önemi” olmuştur. “Çocuk Resimlerinin Önemi” koduna ilişkin ders kitaplarında yer alan ifadeler şu şekildedir:

“Çocuk resimleri, bireyin zihinsel, duygusal ve kişilik gelişiminde etkili olduğu için pek çok testte bir ölçüm aracı olarak kullanılırken çocuk resminin kendisini değerlendirmek için de ölçütler belirlenmiştir” (K3).

Şekil 3. “Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler” temasına ait alt kodların kod haritası

Kitaplarda sıkça bahsedilen kodlar Şekil 3’te gösterilmiştir. Harita, kodlar arasındaki ilişkileri ve hangi kodların sıklıkla birlikte anıldığını göstermektedir. Çizgiler, birlikte ve daha sık bahsedilen kodların ilişkisini yansıtmak için daha geniş gösterilmiştir. Buna göre; “Çocuk Resimlerinin Önemi” ve “Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi” alt kodlarının diğer kodlarla ilişkisi incelenmiştir. “Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi” kodunun; “Psikososyal Gelişim”, “Yaratıcılığın Gelişimi”, “Kültürel katkı”, Sanatsal Öğretimin Önemi”, “Yöntemin Önemi” kodları ile ilişkili olduğu, “Çocuk Gelişimi” kodu ile yoğun ilişki içinde olduğu görülmektedir. “Çocuk Resimlerinin Önemi” kodunun; “Üretkenliği Arttırma”, “Sanatsal Bakış Açısı Kazanma”, “Çocuk Gelişimi”, “Yöntemin Önemi” ve “Kültürel Katkı” kodları ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Çocuk Kelimesinin Yer Aldığı Kodlamalara Göre Kod Matris Tarayıcısı

Kod Sistemi	K1	K2	K3	TOPL...
Sanat/Görsel Sanat Eğitiminin Gerekliğine İlişkin Değerlendirmeler				0
Çocuk Gelişimi	●	●	●	23
Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler				0
Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi	●	●	●	29
Çocuk Resimlerinin Önemi			●	6
Sanatın Öğrenime ve Eğitime Yönelik Değerlendirmeler				0
Özel Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi			●	6
Σ TOPLAM	8	40	16	64

Tablo 3'te çocuk kelimesinin yer aldığı kodlamalara göre temalar incelenmiştir. Buna göre K1'de "Çocuk Gelişimi" koduna, K2'de "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" koduna, K3'te "Çocuk Resimlerinin Önemi" ve "Özel Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi" kodlarına yoğunlaşmıştır. En fazla yoğunluk, "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodunda görülmüştür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Görsel sanat eğitimi, öğrencilere görsel sanatların yaşam içindeki önemini anlamalarını sağlamak için özel olarak tasarlanmış programlar aracılığıyla sunulur. Bu eğitim süreci, güzel sanatların farklı türlerini, tarihsel evrimini ve ifade gücünü örneklerle göstererek öğrencilerin kavramasına yardımcı olurken, aynı zamanda çeşitli sanat alanlarında beceri kazandırmaya yönelik pratik uygulamaları da içerir. Okul içi ve dışında gerçekleşen bu yaratıcı eğitim süreci okullardaki görsel sanatlarla ilgili derslerin ve etkinliklerin bütünü oluşturur (San, 1987, s. 5).

Araştırmada, "çocuk resmi" konusunun, yapılan analizler sonucunda, görsel sanat eğitimi kitaplarının metinleri içinden oluşturulan 10 temadan biri olan "Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler" teması olarak yer verildiği görülmektedir. "Çocuk resmi" konusunun görsel sanat eğitimi kitapları içinde özel bir tema olarak yer alması, sanat eğitiminin çocukların bütünsel gelişimini desteklemeye odaklandığını ve bu anlamda sanatın önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Bu durum çocukların duygusal, zihinsel, sosyal ve fiziksel açılarından gelişimini desteklemeyi amaçlayan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Ayrıca bu temanın öne çıkan 10 tema içinde yer alması, eğitimde çocukların merkeze alındığını ve onların düşünceleri, duyguları ve sanatsal ifadeleri üzerine odaklanıldığını gösterir. Bu odak, çocukların kendilerini ifade etme ve sanat yoluyla dünyayı anlamlandırma süreçlerine değer verildiğine dikkat çekmektedir.

Köseoğlu (2023), "Bir İletişim Aracı Olarak Çocuk Resmi ve Özellikleri" isimli makalesinde iletişim aracı olarak çocuk resimlerinin özgün değerini belirtmiş, ruh sağlığı alanında çocukla çalışan uzmanlar ve eğitimciler için sunduğu bilgilerin önemine vurgu yapmıştır. Çalışma sonucunda çocuk resimlerinin uzmanlar tarafından zengin veri çeşitliliği ile birlikte değerlendirildiğinde, sansürlü ve doğal bir iletişim aracı olarak; çocuğa, ait olduğu dünyasında kendisini nasıl gördüğüne ilişkin onun gözlerinden görme fırsatını, bizlere sunduğunu belirtmiştir.

Temaların Kod Matris Tarayıcısı'nda, kitaplarda hangi temalara daha fazla yer verildiği incelenerek "Çocuk Resmine İlişkin Değerlendirmeler" temasına kitapların tamamında yer verildiği görülmektedir. Temanın kitaplarda geniş bir şekilde ele alınması, çocuk resimlerinin değerlendirilmesi ve anlaşılmasının eğitimciler için önemli olduğunu gösterir. Aynı zamanda çocukların sanatsal ifadelerini anlamak ve değerlendirmek için kaynakların sağlandığını göstermektedir. Kitapların bu tema üzerinde yoğunlaşması, sanat eğitiminde çocukların sanatsal yeteneklerini ve ifadelerini

desteklemenin önemine, çocuk resimlerine yönelik değerlendirme ve geri bildirim süreçlerinin önemsendiğine vurgu yapmaktadır. Ayrıca eğitimcilerin çocukların sanatsal çalışmalarını anlamak ve onlara yapıcı geri bildirimler sağlamak için kaynakları kullandığını göstermektedir.

Çocuk resimlerine ilişkin değerlendirmeler temasının hiyerarşik alt kodları ve alt kodları istatistiği incelendiğinde; "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodu, çocukların genel eğitiminde sanatın kritik bir rol oynadığını vurgulayarak sanatın çocukların duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimine önemli katkılarda bulunduğunu ve bu nedenle eğitim programlarında yer verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu kod altında yapılan değerlendirmeler, sanatın çocukların özgün düşünme becerilerini, ifade yeteneklerini ve yaratıcılıklarını desteklediğini ortaya koymaktadır.

Kutluer (2015), "Gelişim Süreçlerinde Çocuk Resminin Yeri" isimli çalışmasında, çocuğun genel gelişimi ile sanatsal gelişim aşamaları arasındaki paralel ilişkiyi açıklamış ve resim etkinliğinin bir teşhis aracı olarak değil, çocuğun iç dünyasından kaynaklanan gereksinimlerin anlaşılmasını sağlayan önemli bir iletişim aracı olarak ele alınması gerektiğini vurgulamıştır.

"Çocuk Resimlerinin Önemi" kodu ise, çocukların sanat yoluyla ifade etme biçimlerinin ve çizdikleri resimlerin değerlendirilmesini içermektedir. Çocukların resimlerdeki görsel semboller, renk kullanımı, figüratif ve soyut ifadeler, detaylar ve kompozisyon gibi unsurların değerlendirilmesi bu koddaki önemli konulardır. Bu değerlendirmeler, çocukların sanatsal gelişimlerini anlamak ve onları desteklemek amacıyla yapılmaktadır.

"Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi", "Çocuk Resimlerinin Önemi" olarak oluşturulan iki koddan "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodunun daha yoğun olması, sanat eğitiminin çocukların genel eğitimine olan katkısının üzerinde durulduğunu ve bu bağlamda çocukların sanatsal ifadelerinin öneminin altının çizildiğini göstermektedir. Sanatın, sadece estetik bir faaliyet olmaktan öte, çocukların duygusal, zihinsel, sosyal ve fiziksel gelişimine olumlu etkiler sağlayan önemli bir araç olduğu vurgulanır. Ayrıca sanat eğitiminin eğitimcilere ve topluma iletmek istediği değerleri yansıtır. Bu değerler arasında özgünlük, ifade özgürlüğü, eleştirel düşünme, estetik duyarlılık ve kültürel farkındalık gibi unsurlar yer alabilir.

"Çocuk Resimlerine İlişkin Değerlendirmeler" Temasına Ait Alt Kodların Kod Haritası'nda, kitaplarda sıkça bahsedilen kodlar gösterilmiştir. Buna göre; "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodunun; "Psikososyal Gelişim", "Yaratıcılığın Gelişimi", "Kültürel katkı", Sanatsal Öğretimin Önemi", "Yöntemin Önemi" kodları ile ilişkili olduğu, "Çocuk Gelişimi" kodu ile yoğun ilişki içinde olduğu görülmektedir. Sanatın, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilediği biliniyor. Çocuklar, sanat aracılığıyla duygularını ifade edebilir, özgüven kazanabilir ve empati yeteneklerini geliştirebilirler. Bu nedenle "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodu ile psikososyal gelişim arasında güçlü bir ilişki çıkması bu durumu desteklemektedir. Çocuklar, resim yaparken farklı bakış açıları geliştirir ve hayal güçlerini kullanarak yeni şeyler üretme becerisi kazanırlar. Bu nedenle yaratıcılığın gelişimi ile "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodu arasında önemli bir ilişki bulunur. Analiz sonuçları da bu durumu destekler niteliktedir. Bu kodun "Kültürel katkı" ile olan güçlü ilişkisi ise sanatın, çocuklara farklı kültürleri ve sanat eserlerini tanıma fırsatı sunma noktasındaki önemini ortaya koyarak, çocukların kültürel farkındalıklarını artırdığına ve çeşitli kültürlere saygı duymayı öğrenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. "Sanatsal öğretimin önemi" ile "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodu arasında sıkı bir ilişki bulunması, sanat eğitiminin, çocukların öğrenme sürecinde aktif olarak yer almasını sağladığını ve onları motive ettiğini gösterir. Sanatsal öğretim, çocukların özgünlüklerini keşfetmelerine ve sanat eserlerini yorumlamalarına olanak tanımaktadır. Yöntemin

önemi ile "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" kodu arasında önemli bir ilişki bulunması ise eğitimde kullanılan yöntemlerin, çocukların sanatsal yeteneklerini ve ifade biçimlerini etkilediği, doğru yöntemlerle yapılan sanat eğitiminin, çocukların öğrenme sürecine olumlu katkı sağladığı ve onların sanatla olan ilişkilerini güçlendirdiğini vurgulamaktadır.

"Çocuk Resimlerinin Önemi" kodunun "Üretkenliği Artırma", "Sanatsal Bakış Açısı Kazanma", "Çocuk Gelişimi", "Yöntemin Önemi" ve "Kültürel Katkı" kodları ile ilişkili olması şöyle yorumlanabilir:

Çocukların resim yapması, onların üretkenliklerini artırır, çocukların düşünme yeteneklerini geliştirir ve yeni fikirler üretmelerine olanak tanır, onlara sanatsal bakış açısı kazandırır. Bu, çocukların görsel dünyayı farklı bir perspektiften görmelerini sağlar, estetik duyarlıklarını geliştirir, duygusal ve zihinsel gelişimlerini destekler. Resim yaparken çocuklar, duygularını ifade etmeyi öğrenir ve hayal güçlerini kullanarak düşünme becerilerini geliştirirler. Bu süreçte kullandıkları yöntemler, çocukların sanatsal yeteneklerini ve ifade biçimlerini etkilemektedir. Doğru yöntemlerle yapılan resim eğitimi, çocukların özgüvenlerini artırır ve sanatla olan ilişkilerini güçlendirir. Ayrıca çocuk resimleri, farklı kültürleri anlamalarına ve değerlerini öğrenmelerine yardımcı bir araçtır. Bu noktada değerlendirildiğinde, resimler, çocukların kültürel ifadelerini yansıtabilir ve kültürel farkındalıklarını artırabilir.

"Çocuk" kelimesinin geçtiği kodlar 3 kitaba göre incelenmiş ve K1 kitabının "Çocuk Gelişimi" koduna, K2 kitabının "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" koduna, K3 kitabının "Çocuk Resimlerinin Önemi" ve "Özel Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi" kodlarına yoğunlaştığı görülmüştür. Bu durumda K1 Kitabının "Çocuk Gelişimi" koduna yoğunlaşması, sanat eğitimi içinde çocukların genel gelişimi ve büyümesiyle ilgili temel bilgileri de barındıran bir kaynak olduğunu gösterir. Bu kitap, çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimlerini anlamaya yönelik bilgiler içermektedir. K2 kitabının "Sanatın Çocuk Eğitiminde Önemi" koduna odaklanması, sanat eğitiminin çocukların genel eğitimine olan katkılarını vurgulayan bir kaynak olduğunu gösterir. Bu kitapta çocuk teması, çocukların sanatsal ifade yeteneklerini geliştirmesi, yaratıcılıklarını desteklemesi ve sanatın çocukların genel gelişimine olan olumlu etkilerini anlatması yönüyle ele alınmıştır. K3 kitabının "Çocuk Resimlerinin Önemi" ve "Özel Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi" kodlarına odaklanması, sanatın ve özel yetenekli çocukların eğitiminin önemine dair bilgi sunan bir kaynak olduğunu gösterir. Bu kitap, çocukların resim yapma sürecinin önemini vurgularken aynı zamanda özel yetenekli çocukların eğitimindeki özel gereksinimlere de dikkat çekmiştir.

Bu analiz, her bir kitabın farklı odak noktalarına ve vurguladığı konulara sahip olduğunu göstermektedir. Bu farklılık, akademik çalışmaların çeşitli boyutları ele alabildiğini ve farklı bakış açılarından bilgi sunabileceğini yansıtmaktadır. Örneğin, K1 kitabı daha genel bir çocuk gelişimi perspektifi sunarken, K2 kitabı sanatın eğitimdeki rolüne odaklanır ve K3 kitabı ise çocukların resim yapma sürecinin ve özel yetenekli çocukların eğitiminin önemini vurgular. Bu tür farklı kaynaklar, çeşitli akademik çalışmaların zenginliğini ve derinliğini artırır.

Bu çalışmada yer alan bilgilerin, görsel sanat eğitimi alanındaki tüm eğitimciler ve öğretmen adayları için faydalı olacağı düşünülmektedir. Öğretmen adaylarına "çocuk resmi" temasının kitaplarda anlatılması, onların pedagojik yaklaşımlarını ve öğretim stratejilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, çocukların sanatsal yeteneklerini ve ilgi alanlarını destekleyerek, daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturmalarına katkı sağlayabilir.

Ders kitapları, eğitim programları, program geliştirme kuram ve ilkelerine dayalı olarak oluşturulmalıdır. Lisans programlarına ihtiyaç duyuldukça yeni dersler eklenebilir, mevcut dersler çıkarılabilir veya değiştirilebilir. Ancak, bu tür kararlar yalnızca bir yönetici veya öğretim elemanı tarafından tek başına alınmamalıdır; kapsamlı bir program geliştirme süreci gereklidir. Bu süreç, ihtiyaç analizi veya mevcut programın değerlendirilmesiyle başlamalıdır. Üniversitelerdeki programlar, değişen gereksinim ve beklentilere uyum sağlamak için düzenli olarak program değerlendirme ilkelerine göre gözden geçirilmelidir. Değerlendirme sürecinde, amaca ve koşullara göre bir veya daha fazla program değerlendirme modeli kullanılabilir (İlhan ve Kalaycı, 2019). Bütün ders kitapları ilgili olduğu program doğrultusunda hazırlandığından programın tüm özellikleri ders kitabına da yansımaktadır. Programda oluşan eksiklik ve yanlışlıklar ders kitabını da etkilemektedir (Dönmez, 2003, s.92-94). Bu konunun öğretim programları çerçevesinde ele alınıp farklı bir açıdan ayrıca incelenmesi önerilmektedir.

Güncel araştırmaların, çocukların çizimlerini anlamak ve çocukların iç dünyalarını keşfetmek için farklı teknikler ve yöntemler geliştirdiğini ve bu alanda sürekli olarak yeni bulguların ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Özellikle sanat terapisi gibi alanlarda çocukların çizimlerinin terapötik değerlendirilmesi ve kullanımı üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Son zamanlarda sanat terapisinin eğitim fakültesinin ilgili alanlarında seçmeli derslere de dahil edilmesi durumu, bu konunun sanat eğitimi kitaplarında sanatsal gelişim konusu altında yer bulabileceğini göstermektedir.

Bu çalışmanın; sanat eğitimi kitaplarının analizi noktasında, literatür azlığı ve alandaki çalışmalara ilk adım olması yönüyle, yapılacak yeni çalışmalara örnek oluşu, benzer araştırmaların hazırlanmasında da bir esin kaynağı olması düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aycan, Ş., Kaynar, Ü., Türkoğuz, S. ve Arı, E. (2001). *İlköğretimde kullanılan fen bilgisi ders kitaplarının bazı kriterlere göre incelenmesi*. Fen Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, Ankara: ODTÜ.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U., (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı.
- Dönmez, C. (2003). "Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler", *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu sosyal bilgiler*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Gül, S. S. ve Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde söylem ve içerik analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42.
- İlhan, E. ve Kalaycı, N. (2019). Yükseköğretimde öğretim programları nasıl değerlendirilmelidir? Dört aşamalı değerlendirme ve farklar modellerine dayalı tasarımlar. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi* (3), 349-362.
- Katıranrı, M., (2020). *Görsel sanatlar öğretimi*. Ankara: Nobel.
- Kılıç, A. ve Seven S. (2008). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kırıoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim-görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem Akademi.
- Köseoğlu, S. A. (2023). Bir iletişim aracı olarak çocuk resmi ve özellikleri. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1).
- Kutluer, G. (2015). Gelişim süreçlerinde çocuk resminin yeri. *Ekev Akademi Dergisi* (63), 403-410.
- Miles, M. B., Huberman, A.M., and Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. California: SAGE Inc.

Mikk, J. (2000). *Ders kitabı: Araştırma ve yazma*. Berlin: Peter Lang.

San, İ. (1987). *Çocuğun ve gencin sanat eğitimi*. Milliyet Sanat.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.

https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Resim_Is_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf

<https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2023/2023-universite-izleme-ve-degerlendirme-genel-raporu.pdf>

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmada yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırma sürecinde desteklerini esirgemeyen Prof.Dr. Gülgün ALPAN ve Prof.Dr. Türker KURT'a teşekkürlerimizi sunarız.

Çatışma Beyanı

Araştırma sürecinde herhangi bir çıkar çatışması olmamıştır.

Etik Bildirim

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'nun 16.04.2024 tarih ve 07 sayılı onayı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.